

Amadeu Cuito | paper de vidre

Amadeu Cuito

Amadeu Cuito

Amadeu Cuito va néixer a Barcelona (1936) en el si d'una família catalanista i liberal que va exiliar-se a França a conseqüència de la Guerra Civil. Va viure a Perpinyà i París, on va estudiar dret i economia, i posteriorment a Nova York i Madrid. Viu a Barcelona des del 1976. Va iniciar-se en el món de la literatura amb *El jardí sense temps* (Quaderns Crema, 2004), que va rebre una excel·lent acollida de públic i crítica. El 2006 va publicar *Contes d'un carrer estret* i el 2011 va aparèixer la seva autobiografia *Memòries d'un somni*, ambdós títols també a Quaderns Crema. El conte que li publiquem avui és un inèdit que ens ha cedit l'autor gràcies al bon fer de Joan Safont.

La pedra negra

La vaig comprar a un home assegut a terra en un carreró de la ciutat portuària de Tianjin, a 140 quilòmetres de Pequín. La tenia davant seu, sense dir res. És rectangular, de 25 centímetres per 14 i 4 de gruix. Té una cara llisa, negra, brillant, tota d'un mateix negre, l'altra cara, també plana, però aixaragallada, les parts que sobresurten negres i llustroses, els corriols que corren entre elles, color de cendra petrificada. Als cantells es veuen fines línies verticals, marca de les eines que van servir per quadrejar-la. La tinc sobre una taula baixa davant del sofà, tocada per un raig de llum artificial, la cara llisa contra terra, com la tenia aquell home silenciós, que també sabia que la cara bona és l'aixaragallada. Cada vegada que hi passo per davant, no puc deixar de mirar-la, d'acostar-m'hi, de tocar-la. Té un poder d'atracció incommensurable. Crec haver llegit que Leonardo da Vinci va mencionar el poder evocador que poden tenir les taques d'humitat a les parets de Venècia, i em pregunto, per què no el pot tenir una superfície arrugada pel pas mil·lenari de múltiples rierols amb les parts prominents il·lustrades pel frec tectònic entre pedres?

Quan la miro, a vegades em recorda aquell quadre d'Antoni Tàpies que m'agrada tant i dono la raó a qui va dir que no és l'art que imita la natura, sinó la natura que imita l'art. Aquesta mateixa tarda, me l'ha recordat la primera versió de «La Porta de l'Infern» vista a l'exposició de Rodin. Però, no, tampoc no és això. Aquesta pedra no té res de natural, l'ha fet un home que volia fabricar una pedra per fer tinta. A la Xina, des de temps immemorials, s'ha escrit amb pinzell, i sobre la taula de tot lletrat hi ha una pedra per fer tinta, que s'obté fregant-hi una barreta d'un conglomerat de fabricació artesanal, afegint aigua segons la densitat desitjada de la tinta. A tots els encants de les grans ciutats xineses encara se'n deuen trobar. Són generalment fines, polides, ben acabades, no sempre rectangulars, la cara que serveix per fer la tinta és sovint adornada d'un motiu en relleu, i amb un clot a la part baixa on va a parar la tinta. La que vaig veure a terra aquell dia era gruixuda, tosca, tot just desbastada. Les marques de les eines utilitzades per tallar-la li conferien un aspecte primitiu, arcaic,

com si fos una de les més antigues.

Quan traiem un objecte del món on estem acostumats a percebre'l i el transportem a un altre, el veiem amb uns altres ulls, i l'objecte adquireix un poder nou. Tant aquell home assegut a terra com jo sabíem que la pedra era una pedra per fer tinta, però tots dos l'havíem tret de la taula del lletrat i convertit en una pedra capaç d'emetre signes de vida eterna. Entre els signes que emet un objecte, o entre els nostres que hi reboten, els que destria més fàcilment la intel·ligència són els que posen en evidència un canvi. I quin canvi és més irrefutable que el del pas del temps? Aquesta pedra el portava inscrit a la pell, però jo no el veia, paralitzat per aquella troballa inadvertida, com igual d'inadvertits només són, segons el Talmud de Babilonia, l'escorpit i el Messies. Els signes que emetia eren uns altres, colpidors, secrets, punyents.

Què em diuen? Per descobrir-ho, no hauria de començar per descriure'ls? El lletrat xinès ho fa amb tinta i un pinzell, que li permet pintar el que pensa. Jo, pobret de mi, ho intentaré, igualment amb tinta, però amb una ploma, alineant paraules, sense saber si el gra del paper escollit podrà mantenir-les, corrent el perill d'escriure com sobre l'aigua i que es dilueixin alhora tinta i paraules. La ploma traça una línia sense gruix, ni matèria, abstracta, racional, intel·lectual. Configura signes, que representen sons, sons que són paraules, paraules que articulades formen idees; i aquesta imparabile ascensió cap a la veritat em fa creure que descobriré la que s'amaga darrere la pedra, quan el que persegueixo no és descobrir cap veritat, sinó sentir viure la pedra i que algú altre també la senti.

Sobre la taula del saló veig un mar llis, calma blanca color de plom. Una dona, les mans al cap i una tovallola, s'eixuga els cabells després del bany. Mira la pedra flotant sobre la taula. L'altra escultura, també de bronze, és una barca votiva, de nom «Anabassis», que potser Xenofont ha abandonat a la platja. Al bell mig, un plomall de fulles de baladre surten d'un gerret. A l'altra punta, llueix un plat cerimonial d'una cultura extingida. Disparitat i harmonia de negres diferents. Domina la pedra, distingida per un raig de llum. La seva geometria no és del tot perfecta. La cara visible és un enigma. Les quatre rectes que l'emmarquen fan pensar en un quadre, però el seu gruix en un maó. Però un maó d'arestes irregulars i de color negre? Amb una cara neta, polida i brillant i l'altra de gleva llaurada? Quan li passo la mà per sobre, els dits noten una successió de protuberàncies vellutades i suaus que, mirades de prop, semblen un torrent de lava coagulada.

Em veig incapaç de transformar-la en un talismà que es disputen regnes rivals, o en una pedra filosofal en mans d'un alquimista que vol posar la humanitat de cap per avall, ni d'inventar alguna altra història. Quan hi passo per davant, no puc estar-me de rectificar la posició dels cinc objectes, si l'han canviat, encara que només sigui traient la pols. La dona que s'eixuga els cabells ha de poder veure la pedra, el plomall no ha de deixar Xenofont veure el plat cerimonial i la pedra ha de rebre la llum sempre des del mateix angle. De vell, un es torna maniàtic, però no oblidem que l'harmonia és fruit d'una composició que posa en valor cadascun dels elements. Ahir vaig treure la pedra per comprovar si posada sola sobre la taula del despatx perdria el seu poder. Doncs no, no únicament no el va perdre, sinó que va apagar el dels seus nous veïns. Resplendeix la seva força. Em fascina, em desconcerta.

Veig la pell dissecada d'un animal mort enfosquida per la pluja, un pergami medieval

ennegrit de lletres gòtiques, un codi mesopotàmic atapeït d'inscripcions, la cuirassa brillant d'un sauri sortint de l'aigua, una caixa plena de sèpies recobertes de la tinta on palpiten la nit. La muralla que l'encercla és alta, recta, s'imposa desmesurada, amb misterioses marques verticals de l'encofrat que va servir per aixecar-la. Un cop dalt, camino per un paisatge lunar indesxifrable, entre meandres de terres calcinades i roques enlluentades, que sembla la plataforma on celebràvem sacrificis i divinacions.

Quan deixo d'imaginar què em diu el que veig gravat a la pedra, apareixen amb més força les tres dimensions del seu volum. Ara té pes, duresa, consistència. Negra, freda, sola a terra, veig una tomba. La meva?